

ZŠ Bystřice pod Lopeníkem

BYSTRŮK

Období předvelikonočního půstu

Období **předvelikonočního půstu** začíná dnem následujícím hned po masopustním úterku - **Popeleční středou**. V tento den kněz činí věřícím na čele kříž svčným popelem, řka při tom - *Pomni, člověče, že prach jsi a v prach se navrátíš*. Tím připomíná pomíjivost pozemského života a nutnost pokání. Popel se získává spálením ratolestí rozkvetlých kočiček, které kněz již vloni (tedy téměř před rokem) posvětil o **Květné neděli**. Ta patří mezi šest charakteristicky pojmenovaných nedělí patřících do období půstu.

Vlastníte-li knihu Školák Kája Mařík, najdete tam všechny obřady a zvyky velice pěkně popsány.

První postní neděle má název **Černá**, je to podle smutečního černého oděvu žen, který má připomínat ukřižování Krista.

Následující postní neděle nese název **Pražná** - to od postního pokrmu zvaného pražmo. Pražení nedozrálého obilí patřilo k nejstarším způsobům jeho úpravy a zároveň i konzervace. Po upražení se obilí dále zpracovalo, případně ve stoupě roztíralo a používalo pro přípravu polévky.

Zajímavý název má postní neděle třetí v pořadí - **Kýchavá**. V tuto neděli se totiž sloužila mše za odvrácení moru, jehož prvními příznaky bylo právě nadměrné kýchání. Od té doby také pocházejí ony známé zdvořilůstky '*Pozdrav Pán Bůh!*' a '*Dejž to Pán Bůh!*'. Pověra, že kýchání 'čistí hlavu', podporovala oblibu šňupání tabáku. Proto se ten den hojně šňupalo i kýchalo. Věřilo se, že kolikrát kdo tento den kýchne, tolik let bude živ.

Čtvrtá neděle, uprostřed postního období, se jmenuje **Družebná**. Radost nad tím, že již polovina půstu uplynula, se projevovala v družném veselí a zmírněním omezení společenských zábav. Název může být také odvozován od družby (tedy 'dohazovače' - jako známého Kecala z Prodané nevěsty), který ten den spolu se ženichem mohl navštívit domácnost vyhlédnuté nevěsty a připravovat tam námluvy.

Smrtná postní neděle je v pořadí pátá. Její název má v myšlenkách věřících navodit atmosféru soustředění na umučení a smrt Páně. Tradice spojené s umučením Krista se tu prolínají s prastarými 'pohanskými' zvyky - vynášení smrti (Smrtholky, Moreny, Morany, Mořeny, Mařeny) po překonaném zimním období.

Poslední, šestá postní neděle, je nejznámější - jmenuje se . Její název připomíná den příchodu Krista do Jeruzaléma. Všechna čtyři evangelia se shodují v líčení této události, kdy Ježíš projel městskými branami na oslíkovi uprostřed davů jásajících lidí, kteří mu doslova stlali cestu čerstvě osekávanými palmovými ratolestmi. U nás tento den světlí kněz kvetoucí ratolesti kočiček, které pak rozdává účastníkům mše.

Zpracovala: Žaneta Popelková
4.ročník

POMLÁZKA

Pomlázka (v různých moravských a českých nařečích také mrskačka, mrskut, šlehačka, švihačka, hodovačka, houdovačka, karabáč, sekačka, dynovačka, pamihod, korbáč, karabina, čugár, tatar, žíla a další.) je jedním ze symbolů Velikonoc. Je to nástroj, kterým chlapi na Velikonoční pondělí symbolicky šlehají děvčata. Je to spletený svazek měkkých vrbových proutků, který je na tenčím konci ozdoben barevnými pentlemi.

Slovo pomlázka vzniklo pravděpodobně od slova pomladit a šlehání dívek symbolizuje předání svěžesti, pružnosti a zdraví mladého jarního prutu.

Pomlázkou je nazýván i dárek za vyšlehání, zpravidla to bývají malovaná velikonoční vejce.

Podle psychoanalytického výkladu je celý úkon velikonočního mrskání dívek symbolem oplodňovacího aktu - pomlázka symbolizuje mužský pyj, vejce jsou symbolem ženské plodnosti. O symbolice mužsko-ženského svazku svědčí i ta skutečnost, že zmrskání pomlázkou se vnímá jako kladné, ženy za zmrskání děkují (slovně i symbolicky vajíčky), naopak nezmrskané ženy se tímto trápí.

Historie o Kraslicích

Už od pradávných dob bylo vejce symbolem zrození a života. V dávné historii se vejce vkládala do hrobů zemřelých. Zlatě obarvené vejce bylo objeveno v královské hrobce v Sumeru. Věřilo se v magickou moc vajec a k jejímu posílení se pomalovávala různými magickými ornamenty. Magie postupně vymizela, zůstaly jen ornamenty převážně abstraktní nebo rostlinné a zvířecí motivy symbolizující přírodu probouzející se k životu.

V symbolice se výrazně uplatňovala červená barva. Od ní je i nejčastěji odvozován původ slova kraslice (ze staroslovanského krasnyj, krasniti). Červenou kraslici si dívka nechávala pro hochu, na kterého si tajně myslela.

Vejce darované z lásky muselo být nejen červené, ale také plné. Prázdné bílé skořápky byly spolu s prázdnými ulitami šneků symboly smrti a sloužily ke zdobení Morany. Duté malované kraslice (tzv. výdumky) jsou k vidění až v moderní době, kdy jsou výhodným komerčním artiklem. Aby se stihlo namalovat dostatek vajec, malovaly se průběžně po celý rok, a nebylo tudíž možné malovat vajíčka plná, protože by se zkazila.

Techniky zdobení

Ošatka velikonočních vajíček zdobených technikou batikování

Technik zdobení vajec existuje řada, od nejjednodušších, jakými je reliéfní kresba voskem nebo jednoduché batikování, přes složitější, jako je vícebarevná batika či leptání, až k nejobtížnějším, kterými jsou polepování slámou či sítinou a vyškrabování, neboli gravírování.

Další, poměrně komplikovanou technikou je drátování, patrně nejkomplicovanější je pak prořezávání. Tyto dvě techniky ovšem nepatří ke klasickým, ale jedná se o vcelku moderní způsoby.

Stále častěji se vyskytuje polepování vajíček obtisky či samolepkami s různými obrázky.

O Velikonocích

Vysévání obilí do misek - symbol začínajících zemědělských prací. Součástí misek mohou být i kvetoucí jarní květiny, vajíčka, zvířátka

Lidé si obilí vysévají i doma, do misek a talířů, aby rostoucí zelená travička přivedla přicházející jaro i do jejich domovů a společně s dalšími jarními květinami a ozdobami navodila tu pravou jarní atmosféru.

Zelená je barvou jara, a tak spolu s dalšími hřejivými a jasavými odstíny žluté, oranžové, a jasně modré příjemně oživí po zimě ještě prochládlé byty.

Simona Sollárová
4.ročník

Kříž

Kříž je jedním z nejstarších a nejznámějších symbolů, který užívá několik náboženství, a to zvláště křesťanství. Jedná se o geometrický obrazec, skládající se ze dvou úseček či obdélníků, které zpravidla svírají pravý úhel, a dělí tak jednu nebo obě úsečky vedví.

Tento symbol může označovat rozdělení světa na čtyři elementy či světové strany, případně popisovat spojení božského (vertikála) a lidského či světského prvku (horizontála).

Kříž (lat.cruX) však také označuje popravčí nástroj, užívaný ve starověku Babyloňany, Féničany, Peršanynebo Kartáginci, od kterých jej převzali Římané(neužívali jej však Egypťané a Řekové). V římské říši sloužil k popravě zločinců – otroků, politických buřičů a těch, kdo nebyli římskými občany. Kříž mohl mít různou podobu; kromě tradičního tvaru † se mohl podobat písmenům T nebo X. Vzhledem k tomu, že na kříži byl popraven I Ježíš Kristus, stal se kříž, počínaje 5. nebo 6. stoletím, typickým znamením křesťanství.Není známo, kdy bylo kříže poprvé užito; kříž je po kruhu prvním symbolem, které kreslí děti v mnoha kulturách. Nejstarší vyobrazení kříže byly nalezeny ve stepích Střední Asie a na Altaji.

